

Present zijn in wijken “Naast mensen”

WIJKPASTORAAT IN HET DEKENAAT HEERLEN
JAARVERSLAG 2014

**FIEN CRUTS, WIJKPASTOR IN HET DEKENAAT HEERLEN
MAART 2015**

INHOUDSOPGAVE

		Pagina
	Voorwoord	2
	Overweging	3
	Inleiding	4
	Doelstelling Wijkpastoraat De Vrank	4
	Bestuur	4
	Beschrijving	5
	Meer hulpvragen	5
	Methode	5
	Hoopvol en vol zorg verder	6
	Present stellen	6
	Problemen die wij afgelopen jaar zijn tegengekomen	8
I	Primair proces: presentie in de wijk	9
I.1	Zeswegen	9
I.2	Meezenbroek, Schandelen en Schaesbergerveld	10
I.3	Molenberg	12
I.4	Heerlerheide	13
I.5	Wijkoverstijgend. Projecten voortvloeiend uit wijkpresentie	14
	Ieder kind maakt eigen kunst	14
	Samen lief en leed delen	15
	Kleding	16
	Toeleiding naar werk	16
	Alleenstaande moeders	17
	Deskundigheidsbevordering vrijwillig(st)ers	18
II	Secundair proces	19
II.1	Vormgeven en prioriteiten stellen in contacten met andere instellingen.	19
II.2	De rol van het wijkpastoraat in relatie tot de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)	19
II.3	Wijkpastoraat in relatie met het dekenaat	19
II.4	Intern overleg, eigen deskundigheidsbevordering en verbreding	19
III	Samenwerken (5 in het schema)	20
III.1	Collegiale afstemming, steun	20
III.2	Politieke beïnvloeding, pleitbezorger voor wijkbewoners en moreel geweten zodat mensen/dingen niet van de agenda gaan: harde randvoorwaarden vervullen (6 in het schema)	20
III.3	Onderzoek en leerplekken: vak ontwikkeling en overdracht (7 in het schema)	20
Bijlage 1	Problematiek/werkzaamheden per categorie; kinderen, jongeren volwassenen	
Bijlage 2	Schema “presentiemethode”	

VOORWOORD

In dit jaarverslag over 2014 blikken we terug op de activiteiten van het afgelopen jaar. Het verslag maakt duidelijk, dat met weinig veel kan worden gedaan. Er is weinig geld, maar dat wat er is wordt goed besteed. Er zijn weinig werkers in het veld, welgeteld één persoon, namelijk Fien Cruets. De missie van het wijkpastoraat bestaat uit weinig woorden: “er zijn”, maar als er volop bezieling en passie is kunnen er bergen worden verzet. Er zijn betekend waar uitzichtloosheid is inzicht brengen en uitzicht op een nieuwe toekomst. Waar hopeloosheid is, hoop brengen; waar eenzaamheid is een arm om de schouder zijn; waar chaos is orde brengen, waar krachteloosheid is mensen weer kracht geven. Zo wil het wijkpastoraat invulling geven aan haar missie door mensen die om welke reden dan ook vastgelopen zijn in de samenleving vooruit te helpen. Zo kan weinig zaad toch leiden tot een rijke oogst. Ook al geschiedt het zorgzame pastorale werk in de anonimiteit, de waardering is groot. In de eerste plaats van de mensen die ondersteund worden door Fien, maar ook van voorbijgangers als de gouverneur en de bisschop, die één dag een metgezel waren.

In dit voorwoord passen woorden van dank. Dank aan allen die het werk van het wijkpastoraat mogelijk maken zoals subsidiënten en sponsors en zeker de vrijwilligers, die de handen uit de mouwen steken. Ik denk daarbij aan mijn medebestuurders. In het bijzonder noem ik Ton van Gestel, die na vele jaren de voorzittershamer aan mij overdroeg en zich ook nu nog met hart en ziel inzet voor het wijkpastoraat. Het jaarverslag is een getuigenis, dat duidelijk maakt dat het geld en de geïnvesteerde tijd goed besteed is. Misschien is het daarmee tevens een oproep aan anderen om het werk van de stichting wijkpastoraat Vrank te ondersteunen.

Inmiddels zijn we al weer een eind op weg in 2015. De mensen die wij bereiken zijn deels anderen dan het afgelopen jaar. Echter de missie blijft onverstoord dezelfde, gewoon omdat het nodig is. Zo hoop ik, dat dit jaarverslag voor de lezer een bron van inspiratie is.

Harrie van Beers,
Voorzitter.

OVERWEGING

Naaste

*Wie is mijn naaste?
Het klinkt als een uitvlucht
om niet lief te hebben
en als een verontschuldiging
omdat ik mensen
laat sterven
in eenzaamheid en verdriet.
Want de eigenlijke vraag
is niet wie mijn naaste is,
maar wel
of ik de naaste wil zijn
van mijn medemensen.
Geef mij daarom de durf
mijn handen
uit de mouwen te steken
en gekwetste en lijdende
mensen nabij te zijn
én te blijven,
voor altijd!*

*Het gaat niet om de academische vraag: 'Wie is mijn naaste?',
maar om de heel concrete opdracht: 'Voor wie word ik naaste?'*

(Bron: o.a. Claire Boelens:

<http://thomas.theo.kuleuven.be/pastoraal/vieringen/ritual.php?id=1556>)

INLEIDING

Doelstelling wijkpastoraat De Vrank

De algemene doelstelling van het project werd in 2002 omschreven als:

Het versterken van vormen van gemeenschap en initiatieven tot gemeenschappelijke zorg in een sociaal en economisch zwakke (nieuwbouw)wijk.

In de loop der tijd is door mond-tot-mondreclame, de mobiliteit van de bewoners en op basis van onderzoek (*Samen op verhaal komen? Een haalbaarheidsonderzoek naar het wijkpastoraat in het kruispunt Heerlen-Noord*, 2007) het werkterrein uitgebreid en omvat nu meerdere wijken in het dekenaat Heerlen, en zelfs daarbuiten (**Beleidsplan wijkpresentie 2014-2016 “Eigen kracht terugvinden”**).

De algemene doelstelling is door het bestuur van de “Stichting Wijkpastoraat Vrank” naar de wijkpastores toe geconcretiseerd in de volgende formulering:

*De Stichting Wijkpastoraat Vrank
geeft aan de wijkpastores de opdracht
om als wijkpastores aanwezig te zijn in Heerlen Noord
om de buurtbewoners te ondersteunen
in hun dagelijkse leven
en in hun zoeken naar gemeenschap.
In hun contacten en gesprekken met wijkbewoners
zullen zij attent zijn op de religieuze dimensie
die aan het licht kan komen in de ontmoeting
van de mensen met de wijkpastores en hun vrijwilligers
én tussen de mensen onderling.
In hun zoeken naar gemeenschap hebben wijkbewoners
een kans in hun mens zijn en in hun menselijke waardigheid
bevestigd te worden door hun contact met lotgenoten
en bondgenoten en door de ondersteuning van mensen
die in hen geloven.*

Bestuur

In 2014 bestond het bestuur van de stichting Wijkpastoraat Vrank uit:

T. van Gestel/ H. van Beers, voorzitters, P. Van Gerven, secretaris, A. Dubois, penningmeester, deken Th. Van Galen FSO, pastor M. Gubbels.

Tevens hebben pastoor S. Nevelstein (parochiefederatie Hoensbroek) en de nieuwe pastoor van het cluster Heerlen Noord, W. Miltenburg FSO, uitdrukkelijk te kennen gegeven op de hoogte te willen worden gehouden van de ontwikkelingen van het project en naar mogelijkheid deel te nemen aan de bestuursvergaderingen en waar mogelijk de activiteiten te ondersteunen.

Verder wordt het bestuur geadviseerd door H. Vossen, stafmedewerker van de Dienst Kerk en Samenleving van het bisdom Roermond en G. den Boer met aandacht voor projectontwikkeling.

Beschrijving.

Het wijkpastoraat wil, op grond van het Evangelie, present zijn bij de meest kwetsbare mensen in wijken met een grote maatschappelijke problematiek en hen ondersteunen in hun inzet voor een menswaardig bestaan en in hun strijd om behoud van hun waardigheid en zeggenschap in zaken die hun bestaan bepalen. Het gaat om mensen. Gewone mensen, met hun aardigheden en hun handicaps, met vreugde en verdriet. Mensen aan de zijanten van de samenleving, die in hun bestaan bedreigd worden – zij staan centraal in het werk. Pastores en vrijwilligers hebben geleerd door hun presentie op straat, in een ontmoetingsruimte of bij mensen thuis betrouwbaar en nabij te zijn. Door hun aanwezigheid bouwen zij een relatie op met mensen, zij trekken vaak mee in levensverhalen, zij stellen zich open voor vragen en behoeften van mensen die zij ontmoeten en zijn solidair. Zij zijn er in slechte, maar ook in goede tijden.

Meer hulpvragen

Het wijkpastoraat is voornamelijk werkzaam in Heerlen-Noord, maar er komen ook hulpvragen uit andere delen van Parkstad, tot in Landgraaf en Kerkrade toe.

Ook dit jaar is het aantal hulpvragen weer toegenomen. Het gaat vaak om andere mensen, maar de problemen zijn gelijk: eenzaamheid, armoede, drankmisbruik, drugsgebruik, mishandeling. Meestal is het ene probleem het gevolg van het andere en wordt het ene gat met het andere gevuld, met als gevolg een cumulatie van problemen. De reguliere hulpverlening wordt vaak geweigerd of heeft niet aan de verwachtingen voldaan. Ook komt het voor dat de mensen in de anonimiteit leven en de hulpverlenende instanties hen niet weten te vinden en omgekeerd. Het wijkpastoraat tracht het vertrouwen te winnen van de mensen, in de hoop dat zij het uiteindelijk toch aandurven aan te kloppen bij de betrokken instanties. Door deze activering hopen wij dat mensen vrijwilligerswerk gaan doen, waardoor ze uit hun isolement verlost worden.

Methode

(Zie de uitgebreide systematiek van presentie in de praktijk in de bijlagen 1 en 2.)

De werkzaamheden zijn gebaseerd op de uitgangspunten van Prof. Dr. Andries Baart, hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg en de 'vader' van de presentietheorie. Hij heeft een formele ordening van het werk van een wijkpastor in schema gebracht. Daarin wordt het werk onderverdeeld in het primaire proces (met wijkbewoners) en het secundaire proces (met collega's en anderen), waarbij het werken met collega's en anderen ten dienste staat van het werk met wijkbewoners.

Vervolgens is er nog een vierdeling van het werk in:

- voorwaarden om dit werk te doen;
- functies die de wijkpastor vervult;
- de werkvormen die daarbij gebruikt worden;
- de gerealiseerde waarden/doelen aan de zijde van wijkbewoners.

Naast de formele ordening wordt het werk dat het wijkpastoraat vervult beschreven, ingedeeld naar het werken met kinderen, jongeren en volwassenen. Het schema wordt gevolgd en het werk wordt uitgedrukt in cijfers, functies, werkvormen, samenwerking en gerealiseerde waarden en doelen. Bij elke indeling volgt ter illustratie een verhaal uit het werk en zijn we meer op de betekenis gericht

HOOPVOL EN VOL ZORG VERDER

Wij bieden een inkijk in wat wij in 2014 voor kwetsbare wijkbewoners hebben mogen betekenen. De verhalen van de mensen uit de wijk brengen de problemen aan het licht waar zij dagelijks mee worstelen, zoals eenzaamheid, armoede, drugs.

Maar in dit jaarverslag lees je ook de verhalen van vertrouwen, van vriendschap en van mensen die met vallen en opstaan meer grip op hun leven proberen te krijgen.

Onze werkwijze, de presentiebenadering, gaat uit van wederkerigheid en sluit aan bij de kracht van de mensen.

In het jaarverslag van 2013, “Hoopvol en vol Zorg”, was een van onze prioriteiten de jongeren van 13 tot 17 jaar in Zeswegen, die aardig bezig waren met drugs, alcohol en kleine criminaliteit. De aandacht voor deze groep bleef onverminderd in 2014. De hele situatie zorgde niet alleen bij de ouders voor onrust, maar ook in de wijk. Jongeren uit andere wijken kwamen naar Zeswegen, omdat ze dachten daar niet gezien te worden. Op dit moment is het wel wat rustiger geworden in de wijk. Er is nu een leger aan hulpverleners, dat zich met de jongeren en de ouders bezighoudt. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat al deze problemen nu zijn opgelost - zo houdt een aantal de boot af en weigert elke vorm van hulpverlening -, maar er wordt in ieder geval hard aan gewerkt.

Hoopvol is ook dat het met een groot aantal mensen weer goed gaat. Ook al hebben ze geldzorgen en problemen met hun kinderen en met allerlei instanties. Ze proberen steeds weer iets moois uit het leven te halen.

Onze lief-en-leed groepjes blijven maar groeien. Eén van de groepen was vrij groot en daar hebben we twee groepen van gemaakt zodat zich 3 nieuwe moeders met kinderen erbij konden aansluiten.

2014 is ook het jaar van het pilotproject “Ieder Kind maakt eigen Kunst”. Via dit project proberen we kinderen bewust te maken van hun eigen creativiteit, inventiviteit en de mogelijkheid om op eigen kracht je eigen wereld te scheppen, door middel van allerlei werkvormen en door ze kennis te laten maken met uitingen van kunst en cultuur via laagdrempelige activiteiten. Deze pilot kon starten dankzij extra gift van de DELA.

Present stellen.

In april is een van de twee jaarlijkse kinderkledingdagen georganiseerd.

In juli is gouverneur Theo Bovens mee de wijken ingegaan. De mensen in de wijken hadden geen flauw idee wie die “stagiaire” was, maar als iemand met het wijkpastoraat meekomt “is die wel te vertrouwen”. De gouverneur was zeer onder de indruk van de wijze waarop de presentiemethode met goede resultaten actief is. Het is voor hem een zeer indrukwekkende ervaring geweest. (Zie de blog van de gouverneur: http://www.limburg.nl/Bestuur/Commissaris_van_de_Koning/Maatschappelijke_stage_juli_2014)

In augustus heeft het wijkpastoraat een workshop verzorgd bij het Christelijk Sociaal Congres in Doorn. Het thema was de participatiesamenleving.

In september bracht bisschop Wiertz een diaconaal werkbezoek aan het wijkpastoraat. Hij heeft een aantal mensen in de wijk een bezoek gebracht. De mensen vonden het een hele eer, want “wie krijgt nou de bisschop op bezoek?”

In september is ook een filmpje van een van de lief-en-leed groepjes gemaakt voor de workshop van het wijkpastoraat op de Landelijke Netwerkdag.

In november was de Landelijke Netwerkdag in Weert met als thema “Presentie in de participatiesamenleving”. Namens het wijkpastoraat heeft Gijs den Boer de workshop verzorgd.

In november werd de tweede jaarlijkse kinderkledingdag georganiseerd.

In december zijn we samen met een lief-en-leed groepje uitgenodigd voor de korendag in de Pancratiuskerk en hebben we €250 opgehaald. Hierdoor werd het mogelijk om van één groep twee groepen te maken (zie boven).

Er zijn gesprekken geweest met gemeente en provincie in het kader van de transitie overheidstaken naar de gemeenten en de mogelijke rol/bijdrage van het wijkpastoraat.

Problemen die wij afgelopen jaar zijn tegengekomen.

Opvallend is dat de armoede toeneemt: mensen die laag opgeleid zijn en een laag inkomen hebben; gezinnen die van de bijstand leven die kinderen vaak geen eten naar school kunnen meegeven, laat staan een warme maaltijd kunnen bereiden; ouderen die zich zorgen maken of ze nog wel hulp kunnen krijgen. Ook is er veel onrust onder de mensen die een wajong-uitkering krijgen: wat gaat er gebeuren? Mensen die veel zorg nodig hebben zijn bang omdat ze niet weten hoeveel zorg ze in 2015 krijgen.

Het aantal jonge mensen dat op straat leeft wordt steeds groter. Soms zie je ze weken niet en dan duiken ze weer op. Ze slapen buiten, hebben geen eten en kloppen ook niet aan bij instanties. Zijn vaak ondervoed, hebben psychische en lichamelijke problemen. Ook het aantal mensen dat hier illegaal verblijft en op straat leeft, neemt toe; ze weten niet waar ze naar toe moeten. Eerst waren dit alleen jonge mannen tussen 18 en 25 jaar, maar je ziet de laatste tijd ook gezinnen met kleine kinderen. Bijkomende moeilijkheid is dat ze vaak geen Nederlands, Duits of Engels spreken en ze weten niet tot wie ze zich moeten wenden als ze hulp nodig hebben en de vraag is of ze dan wel goed geholpen zouden worden.

I Primair proces: presentie in de wijk

- We stellen ons open voor anderen
- We zijn vrij in contacten met anderen
- We gaan een aandachtige betrekking aan
- We sluiten aan bij het bestaande
- We nemen de wereld waar vanuit het perspectief van de ander
- We bieden onszelf aan
- We hebben geduld en tijd in de omgang met de ander
- We zijn trouw en zijn er belangeloos en onvoorwaardelijk

Wijken waar het wijkpastoraat structureel aanwezig is.

I.1 Zeswegen

In ons vorige jaarverslag, “Hoopvol en vol Zorg”, was een van onze grootste zorgen de groep jongeren van 13 tot 17 jaar die de buurt onveilig maakte, drugs gebruikte en zich schuldig maakte aan kleine criminaliteit. Ze gingen niet naar school en hadden het idee dat niemand hen iets kon maken. ”Wij zijn hier de baas in de wijk”. Jongeren uit andere wijken sloten zich aan bij deze groep. Het heeft voor veel onrust gezorgd, vooral bij de ouders van deze jongeren. Een aantal ouders vond dat er te laat hulp voor de jongeren kwam en toen er hulp was hebben een aantal ouders geweigerd om mee te werken en dan kan de hulpverlening niets doen. Een groot aantal van deze jongeren krijgt nu de hulp die ze hard nodig zullen hebben. Een maal per maand is er een “ronde tafel overleg” met kindbescherming, jeugdzorg, veiligheidshuis, maatschappelijk werk, politie, Xonar, wijkverpleegkundige, school, wijkpastoraat en nog andere instanties die bij het betreffende gezin betrokken zijn. Eén persoon coördineert de hulp en maakt er verslag van. Er wordt gewerkt volgens de methode “Een gezin Een plan”. In die methode krijgt het hele gezin ondersteuning. Moeder krijgt dan bijvoorbeeld adviezen wat ze anders kan doen. Er komt een aantal mensen dagelijks over de vloer en dat is wat ouders echt niet willen. Sommigen gaan in verzet en willen helemaal geen hulp voor hun zoon of dochter. Als het dan helemaal mis gaat met hun kind, bijvoorbeeld inbraakjes en niet meer naar school gaan, komt er een ondertoezichtstelling en worden ouders toch verplicht om mee te werken. Dat brengt natuurlijk heel veel spanning met zich mee.

Gezinnen

In Zeswegen hebben wij contact met 38 gezinnen. Contacten kunnen zijn een praatje op straat of in de winkel. Met veel gezinnen die veel problemen hebben of in een crisis geraken, trek ik intensief op. Met een aantal onderhoud ik een langdurige relatie. Omdat ik pastor ben en niet van een officiële instantie, ben ik ook hun vertrouwenspersoon, bij wie ze alles kwijt kunnen en niet zo op hun woorden hoeven te letten.

Moeder belt mij om 2 uur 's nachts. Ze is bang voor haar 15-jarige dochter. Ze is net thuisgekomen met een vriendin en is scheldend en tierend naar haar kamer gegaan. Waarschijnlijk hebben ze drugs gebruikt, dan worden ze agressief. Als er gebeld wordt is moeder bang en vraagt of ik aan de telefoon wil blijven. Ze doet een raampje open en een man zegt dat hij een bestelling komt afgeven. Moeder zegt dat ze geen eten besteld heeft. Dan komt de dochter naar beneden, duwt moeder opzij, doet de deur open, betaalt, neemt de bestelling aan en rent naar boven. Moeder zegt tegen mij “dat was toch geen bestelling van de chinees of pizza. Het was maar een heel klein zakje. Wat zou dat zijn?” We zijn nu een jaar verder en moeder weet nu wel wat er in die kleine zakjes zit en er wordt niets meer bezorgd om 2 uur 's nachts.

Kinderen

In Zeswegen hebben wij contact met ongeveer 36 kinderen tot een leeftijd van 14 jaar. Ik ontmoet de kinderen in de thuissituatie als er problemen zijn in het gezin, op school, in de speeltuin, op straat, bij een clubje of in het lief-en-leed groepje. Maar ik ben ook betrokken bij leuke gebeurtenissen, de geboorte van een broertje of zusje, in de nieuwe school gaan kijken, naar de film of het circus. Kinderen delen vaak de problemen die ze ervaren in het dagelijkse leven, bijvoorbeeld ruzie met een vriendin of pesten op school. Ook de leuke dingen die ze meegemaakt hebben vertellen, bijvoorbeeld als ze mogen logeren bij een vriendje.

Een 8-jarig jongetje, waarvan de moeder drugs gebruikt, vraagt of ik op zijn verjaardag wil komen met mijn kleinzoon, want hij geeft een heel groot feest. Hij is wel eens met mijn kleinzoon naar de speeltuin geweest. Wanneer ik moeder opbel zegt ze dat ze geen feest kan geven, want er is geen geld. Toch hebben we wat kunnen regelen zodat ze een taart kon bakken en cadeautje kon kopen. Op de dag van de verjaardag was mijn kleinzoon ziek en ben ik alleen naar de verjaardag geweest. Bij het jongetje aangekomen trof ik alleen moeder en kind in tranen aan. Niemand wilde op de verjaardag komen omdat zijn moeder arm is, hij altijd naar school gaat met vuile en kapotte kleren en geen eten bij zich heeft. Hij wordt volgens moeder in de buurt ook gepest. Als hij buiten is en wil spelen met andere kinderen schoppen of slaan sommige kinderen hem. We hebben gepraat over zijn hobby's, tekenen en muziek. Ik heb beloofd dat ik zou kijken of hij naar muzieklés zou kunnen gaan en we hebben de verjaardag gevierd met een gezin dat pas een week in de wijk woonde en ook nog een zoon van dezelfde leeftijd had.

Jongeren

Het aantal jongeren waar wij contact mee hebben varieert, soms zijn het er 15 en soms 25. Het mooie is dat we met deze jongeren al jarenlang een relatie hebben, doordat je al zo lang bij de gezinnen betrokken bent. Dat maakt ook de drempel lager om naar mij toe te komen. Soms blijft het bij een praatje op straat.

De problematiek bij een kleine groep van deze jongeren is dat ze een drank- of drugsprobleem kennen, waaraan nu hard gewerkt wordt om ze weer naar school te krijgen. Er zijn veel instanties die hier mee bezig zijn: jeugdzorg, kindbescherming, veiligheidshuis, politie en justitie, maatschappelijk werk. Voor het wijkpastoraat is het moeilijk om mensen duidelijk te maken dat het toch beter voor hun kind is om hulp te accepteren, terwijl ze vaak met allerlei instanties te maken hebben gehad waarbij het op een teleurstelling uitliep. Ook willen ze geen vreemden in hun huis, want "die komen zich alleen maar met alles bemoeien". Daar komt nog bij dat ze niet met de instanties willen praten als ze niet eerst met mij alles uitvoerig hebben besproken. Hulpverleners vinden vaak dat zoon of dochter op de goeie weg is, terwijl de ouders vinden dat niet de goede hulp geboden wordt. Dat maken de ouders niet kenbaar, omdat ze er tegen op zien om dit ter sprake te brengen.

Een 15-jarige jongen die aardig met drugs bezig was, staat onder toezicht en heeft een hele groep hulpverleners om zich heen die hem begeleiden. Hij heeft op dit moment zijn taakstraf, die hem opgelegd was wegens diefstal van een brommer, afgerond. Hij gaat nu weer naar school en gebruikt schijnbaar veel minder drugs. Hij doet alles wat van hem verwacht wordt, maar zodra de hulpverlening vertrokken is gaat hij op pad en is hij weer bezig met drugs, volgens moeder.

I.2 Meezenbroek en Schandelen

In de wijken Meezenbroek en Schandelen tref je net als in andere wijken veel armoede aan. Ook hier geluidsoverlast, burenruzie, huiselijk geweld.

In Meezenbroek zijn nog veel mensen boos omdat de supermarkt Plus gesloten is. Dat was een ontmoetingsplek. Nu zien ze elkaar niet meer en moeten ze naar Jan Linders of Albert Heijn lopen en die is ook nog heel duur. Er worden wel mooie parkjes gemaakt, maar voor wie? Voor die boefjes van 16, 17 jaar die daar hun wietje kunnen roken? “Als het kan, verhuis ik hier”. Ouderen voelen zich toch vaak eenzaam hier en ook jonge gezinnen klagen hier over. Het groepje van 10 alleenstaande moeders die in een sociaal isolement leefden, gaan nu vaker bij elkaar op bezoek. 2 moeders zijn uit de groep gestapt omdat ze zich er niet in thuis voelden. Normaal kwam ik een keer per twee weken bij deze groep, maar nu is een maal per maand voldoende. Wanneer er vragen zijn of wat dan ook kom ik ook langs. Dan bespreken we de dingen waar ze tegen aan lopen, zoals problemen op school of brieven die ze krijgen. Ook wordt er gepraat over de leuke dingen die ze meegemaakt hebben.

Gezinnen

In de wijken Meezenbroek, Schandelen en Schaesbergerveld hebben wij contact met 41 gezinnen. Hier tref je net als in andere wijken veel armoede aan. Ook hier geluidsoverlast, burenruzie, huiselijk geweld, eenzaamheid.

S moest trouwen met een man die haar ouders voor haar hadden uitgezocht. Als je dat in je land van herkomst niet doet, kun je beter vluchten. Ze zijn naar Nederland gekomen en hebben 2 kinderen gekregen. De man was altijd gewelddadig, wat in hun cultuur normaal is. Meneer onderdrukte haar. Ze moest altijd thuis zijn om te koken en voor de kinderen te zorgen. Via haar vriendin is ze in een lief-en-leed groepje gekomen. Ze heeft steun gekregen van vrouwen uit de groep en is vrijwilligerswerk gaan doen bij het wijkpastoraat. Op een gegeven moment heeft ze de scheiding in gang gezet, omdat ze de vernedering en het geweld niet meer aankon en daar was haar ex niet blij mee. Hij komt nog steeds haar huis binnen en slaat haar bont en blauw en vertrekt weer. Toen hij met mes en schaar voor haar stond waar de kinderen bij waren, heeft ze zich opgesloten en de politie gebeld. Uit angst voor haar ex deed ze altijd de deur open, anders zou hij de deur intrappen. Nu voelt ze zich sterk en steunt andere vrouwen die hetzelfde als haar meemaken. Ze probeert ze duidelijk te maken dat dit echt niet kan en dat ze voor zichzelf en de kinderen moeten kiezen. Wat moeilijk is, is dat er nu nog wordt beslist door familie met wie haar 8-jarige dochter moet trouwen. Veel vrouwen uit deze groep voelen zich samen heel sterk en beloven elkaar dat, wat er ook gebeurt, ze hun kinderen hun eigen keuze laten maken, of het nu om studie gaat of om met wie ze willen trouwen.

Kinderen

Met een aantal kinderen heb ik regelmatig contact. Dat kan zijn als ik bij hun ouders op huisbezoek ben, maar ook als het op school niet goed gaat ben ik daar ook. Ook op straat of in de speeltuin wordt mij vaak verteld wat hen zo bezig houdt. Het gaat hier om 40 kinderen.

Een verlegen 10-jarige jongen heeft op school straf gekregen omdat hij een duw heeft gegeven aan een ander kind. Moeder heeft een brief gekregen dat hij, als het nog eens voorkomt, geschorst wordt. Samen met moeder en de jongen zijn we naar school gegaan. De juf werd heel zenuwachtig en haalde een andere juf erbij. De directeur werd erbij gehaald. Het was een heel vreemde situatie. Wat bleek namelijk, de jongen werd altijd geduwd als ze in de rij stonden. Hij duwde een keer terug en dat had de juf gezien en hij moest mee naar de directeur. Na een lang gesprek is uitgekomen dat de jongen altijd gepest en geslagen werd. Als hij ook maar omkeek of iets zei tegen een kind, zag de juf dat altijd en kreeg hij de schuld. Volgens mij kan de juf de klas niet aan.

Jongeren

Problemen die jongeren hier hebben zijn verslaving, isolement, eenzaamheid en psychische problemen.

De relaties die ik hier met 20 tot 26 jongeren heb komen voort uit hun kindertijd, daarom vinden ze het gemakkelijk me iets te vragen als ik ze tegenkom op straat, in de winkel of bij de ouders thuis. Soms zie en hoor ik maanden niets van ze en dan is er weer van alles wat ze moeten: formulieren invullen, vragen hoe ze een uitkering moeten aanvragen enz.

Een 16-jarige jongen is depressief en voelt zich heel eenzaam. Na een scheiding is hij uit huis geplaatst in steeds weer andere pleeggezinnen. Geen thuis hebben en steeds weer opnieuw een nieuw thuis moeten zien te vinden, dat wil hij niet meer. Hij is klaar met alles. Het leven heeft hem niet veel meer te bieden. Dan maar drugs, dat verzacht de pijn. Deze jongen is het vertrouwen in de hulpverlening verloren en weigert elke vorm van hulp.

I.3 Molenberg

De problematiek die je in andere wijken tegenkomt, tref je hier ook aan.

Gezinnen

Op Molenberg is contact met 28 gezinnen.

De mensen klagen dat ze de laatste tijd veel overlast ondervinden van spiegels die van auto's worden afgebroken en spullen die uit voortuinen gepikt worden. Dat kunnen plantjes, bloempotten of een bank zijn. Alles moet je verankeren, anders is het weg.

Mevrouw is boos, omdat ze haar auto bekrast hebben en spiegels kapot gemaakt hebben. Dat is al de tweede keer in 3 maanden en ze heeft aangifte bij de politie gedaan, maar er gebeurt niets. Politie zie je nooit volgens mevrouw.

Een andere mevrouw heeft moeite met een groepje jongeren die 's avonds de buurt onveilig maakt.

Hoe kom je in de schulden?

Mevrouw S heeft € 10.000 belastingschuld, want ze heeft volgens de belastingdienst de kinderopvang niet betaald. Met kinderopvang gebeld en volgens hen heeft mevrouw alles betaald. We zijn met mevrouw naar het belastingkantoor gegaan en mevrouw mag alles weggooien, er is iets misgegaan. 2 weken later komen er echter aanmaningen en mevrouw krijgt geen eenouderkorting, geen huursubsidie, geen zorgtoeslag enz. meer, want ze moet nog € 10.000 aan de belastingdienst betalen. Weer naar het belastingkantoor gegaan. Er wordt contact opgenomen met de kinderopvang en mevrouw hoeft zich geen zorgen te maken, alles komt goed. Maar we zijn 10 maanden verder. Mevrouw heeft een huurachterstand en van allerlei instanties krijgt ze aanmaningen. Ze loopt de hele dag over straat, bang voor deurwaarders. Er is een advocaat ingeschakeld en we hopen dat nu snel alles duidelijk wordt.

Kinderen

Met een aantal kinderen heb ik regelmatig contact. Dat kan zijn als ik bij hun ouders op huisbezoek ben, maar ook als het op school niet goed gaat, ben ik daar ook. Ook op straat of in de speeltuin wordt mij vaak verteld wat hen zo bezig houdt. Het betreft 20 kinderen.

Jongeren

Het betreft hier 15 tot 20 jongeren, die mij al kennen uit hun kindertijd wanneer ik bij hun thuis op huisbezoek kwam.

Een 16-jarig meisje heeft een brommer gestolen en in de schuur bij een vriendin gezet. De vriendin is nu bang dat haar moeder problemen gaat krijgen, want moeder is al veroordeeld wegens diefstal, maar “voor een vriendin doe je toch alles?”. Maar moeder in de bajes, dat wil ze ook niet. Wat nu?

I.4 Heerlerheide

Ook in Heerlerheide treffen wij dezelfde problematiek aan als in de andere wijken: drugsgebruik, armoede, huiselijk geweld, burenruzie enz.

Gezinnen

In Heerlerheide hebben wij contact met 25 tot 30 gezinnen.

Een moeder van vier kinderen heeft een groot probleem: ze gebruikt drugs en heeft geld geleend bij een aantal mensen, maar kan dat niet terugbetalen. Ze durft haar kinderen niet meer naar school te brengen uit angst dat ze haar opwachsten Ook haar kinderen worden op weg naar school lastig gevallen.

Kinderen

Met 23 kinderen heb ik regelmatig contact, dat kan zijn bij hun ouders thuis, op straat of in de speeltuin. Wat hen bezig houdt, wordt dan besproken, zoals op school ruzie met vriendinnen, bang voor inbrekers.

Jongeren

Er is contact met ongeveer 12 jongeren. Problemen die zich voordoen zijn drugsgebruik, geweld onder jongeren en abortus.

Een 14-jarig meisje vertelt mij dat ze een abortus heeft gehad en het heel moeilijk vindt om erover te praten. Zij heeft abortus gepleegd omdat een ander meisje waar ze mee omging, dat ook een aantal maanden geleden gedaan heeft. De jongen waar van ze in verwachting was is 15 jaar en gebruikt veel drugs

Wijkoverstijgend.

I.5 Projecten voortvloeiend uit wijkpresentie.

De projecten leveren een belangrijke bijdrage aan de samenlevingsopbouw binnen de wijken. Kwetsbare mensen helpen elkaar onderling en krijgen, onder begeleiding van het wijkpastoraat, extra kansen. Het wijkpastoraat kent momenteel de volgende projecten:

- Ieder kind maakt eigen kunst (Werkgebied Zeswegen, Meezenbroek en Schandelen).
- Samen lief en leed delen (Werkgebied Zeswegen, Meezenbroek en Schandelen).

Vanuit dit project zijn de volgende nieuwe projecten ontstaan:

- Kleding (Werkgebied Parkstad).
- Toeleiding naar werk (Werkgebied Heerlen Noord en andere delen van Parkstad).
- Alleenstaande moeders (Werkgebied Schandelen en Meezenbroek).
- Deskundigheidsbevordering vrijwillig(st)ers voor o.a. Huisbezoek aan buurtbewoners (Werkgebied Meezenbroek en andere delen van Parkstad).

Project “Ieder kind maakt eigen kunst”

In oktober zijn wij gestart met het pilot project “Ieder kind maakt eigen kunst”.

Iedereen is gebaat bij kunst en cultuur. Kunst biedt een andere blik op de realiteit, kunst biedt inzicht, verbeelding. Kunst verbindt. Het doet je creatief nadenken. Het ontwikkelt je vermogen om kritisch naar de werkelijkheid en naar jezelf te kijken.

Ondanks alle inspanningen blijven mensen in armoede de weg naar cultuur moeilijk vinden.

Mensen in armoede nemen veel minder deel aan cultuur. Kinderen groeien op in gezinnen die door armoede niet geregeld aan vrijetijdsactiviteiten kunnen deelnemen. Het is niet alleen een kwestie van geld. Ook sociaal cultureel zijn er drempels.

De doelgroep waarop wij ons richten zijn kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen, van 6 tot 12 jaar, uit de wijken Zeswegen, Meezenbroek en Schandelen, en hun ouders. Al deze kinderen komen uit een achterstandswijk met heel veel problematiek en in de regel komen deze kinderen van huis uit niet vaak in aanraking met kunst en cultuur. Het reguliere aanbod is voor hen moeilijk toegankelijk om diverse redenen, zoals letterlijk en figuurlijk de afstand, geldgebrek, tijdgebrek, onbekendheid met culturele verschillen. Er is een pilot gestart met middelen van DELA en inmiddels is er een groep gevormd van 20 kinderen en 16 ouders. De doelstelling van dit project is kinderen uit achterstandswijken bewust te maken van hun eigen creativiteit, inventiviteit, mogelijkheden en kracht om zelf je eigen wereld te scheppen door middel van allerlei werkvormen en kennis te laten maken met uitingen van kunst en cultuur via laagdrempelige activiteiten. De activiteiten zullen starten vanuit de actuele belevingswereld van kinderen en hun ouders. In deze activiteiten wordt aandacht besteed aan duurzaamheid, samenwerking en kunst- en cultuuruitingen in de directe omgeving/ wijk/stad. De ouders/verzorgers zullen actief betrokken worden bij de activiteiten van hun kinderen en uitgenodigd worden, daar waar mogelijk, te participeren aan de activiteiten. Tevens zullen uit

de groep ouders geselecteerd worden die speciaal gecoacht worden om de activiteiten steeds zelfstandiger vorm te kunnen geven en uit te voeren. Het is de bedoeling om in 2015 in 46 weken op woensdagmiddag een activiteit te organiseren.

Project “Samen lief en leed delen”

Met kwetsbare mensen uit de buurt gezamenlijk activiteiten ontplooiën en zodoende een netwerk binnen de wijken realiseren.

Er zijn nu 3 lief-en-leed groepen. Het gaat hierbij om 9 moeders en 26 kinderen. Er zal een lief-en-leed groepje bij komen. De groepen zijn begonnen als maaltijdgroepjes die gezellig samen gingen koken en eten. Ze zijn uitgegroeid tot hechte vriendenkringen, die zich inzetten voor de wijk. Samen of alleen organiseren de deelnemers allerlei activiteiten, om uit hun isolement te komen. Een aantal vrijwilligers, die ervaringsdeskundigen zijn, coördineren de activiteiten. Zij weten hoe het is als je geen netwerkje om je heen hebt en ze proberen de mensen uit de wijk bij te staan bij hun dagelijkse besomeringen en ze te betrekken bij allerlei activiteiten.

De groepen komen een keer per maand bij elkaar. De bedoeling van deze samenkomsten is het sociale isolement van mensen en gezinnen te voorkomen of te verbreken. Middels het project worden laagdrempelige groepsactiviteiten georganiseerd, waarbij mensen van de doelgroep zelf sleutelfiguren zijn. Er komen veel aanmeldingen binnen van wijkbewoners die ook deel willen nemen aan een groep, maar de locatie, bij een van de mensen thuis, leent zich hier niet voor en een klein groepje is ook prettiger en voelt veiliger.

In 2014 is het enthousiasme van de groepen onverminderd. Elke maand zijn de moeders met de kinderen bij elkaar gekomen om samen een maaltijd te bereiden en te nuttigen. Bij elke maaltijd laat ik mijn gezicht even zien, help eventueel een handje en eet soms een hapje mee. De organisatie is helemaal in handen van de moeders, maar op deze wijze kan ik ongemerkt de vinger aan de pols houden.

Tussen twee bijeenkomsten door heb ik een bespreking met de coördinatoren van de groepen, die vroeger ook zorgvragers waren. Dan worden zaken besproken die tijdens de bijeenkomst

aan de orde zijn gekomen en de bonnetjes overhandigd. Van tijd tot tijd hebben we een speciale sessie, waarin we de voortgang van het project evalueren.

Project “Kleding”

Werkgebied: Parkstad.

Voorkomen dat mensen in een isolement raken door het ontbreken van de basisvoorwaarden goede kleding en sociale contacten. Als jongeren mee willen doen, net als hun klasgenoten, met leuke kleding, kan dat niet, want er is geen geld voor eten, laat staan voor kleding.

Twee maal per jaar verzorgt het wijkpastoraat samen met de “Stichting Elk Kind Telt Mee” een kledingdag. Er worden dan 100 tot 150 kinderen van 0 tot 12 jaar gekleed.

Afgelopen jaar zijn er ook weer 2 kledingdagen geweest, waarop 150 kinderen gekleed werden. Het aantal aanvragen neemt toe, maar we kunnen niet meer dan 150 kinderen aan kleding helpen. Ook hier is de crisis goed merkbaar.

De kleding die over is na een kledingdag, wordt naar een vrijwilligster thuis gebracht en zij nodigt zorgvuldig geselecteerde gezinnen uit om te komen passen. Belangrijk voor haar zijn de sociale contacten die zij door deze activiteit heeft.

Dit is een voorbeeld hoe het project een belangrijke bijdrage levert aan de gemeenschapsvorming.

Project “Toeleiding naar werk”

Dit project is een uitvloeisel van de lief en leed groep.

Werkgebied: Heerlen-Noord en andere delen van Parkstad.

Mensen de mogelijkheid bieden ervaring op te doen op het gebied van hun vaardigheden, ze te gewinnen aan een meer gestructureerd levensritme en aan sociale contacten. Zodoende vormt het wijkpastoraat een voorportaal voor doorstroming naar de reguliere arbeidsmarkt.

Stichting Wijkpastoraat Vrank maart 2015

We zullen mensen zowel persoonlijk als groepsgewijs op hun capaciteiten aanspreken en ze stimuleren daar in de wijken gebruik van te maken, tot voordeel van henzelf en de andere wijkbewoners.

Er zijn in de wijk een aantal laaggeschoolde mensen met een uitkering, die graag aan de slag willen. Ze verrichten allerlei hand- en spandiensten voor andere mensen in de wijken. We streven ernaar hen te laten doorstromen naar de reguliere arbeidsmarkt.

Zo heeft een moeder uit de alleenstaande moedersgroep de cursus 'deskundigheidsbevordering vrijwilliger' gevolgd. Ze is de wijk ingegaan om te kijken wat ze voor mensen kon betekenen. Met de ervaringen die ze in de wijk heeft opgedaan zijn we gaan kijken wat voor mogelijkheden ze had. Zelf wilde ze graag met mensen werken. Na lang zoeken is ze met de opleiding verzorging niveau 1 gestart. De eerste tijd was zwaar, maar de vrouwen van de groep steunden haar en motiveerden haar om door te gaan. Heel moeilijk voor haar was het ook om de kinderen naar de opvang te brengen, maar twee andere moeders verzorgen nu haar kinderen als ze naar de opleiding is en dat is een geruststelling voor haar.

Toen de groep pas startte was zij een bang vogeltje dat zelfs in de kleine groep niet durfde te praten of iets te vragen. Ze is nu een vrouw die haar mannetje wel staat en precies weet wat ze wil. De groep blijft voor haar ook nu nog altijd haar veilige plek. Als iets niet goed gaat komt ze bij iemand van de groep uithuilen. Voor deze moeders is de groep een plek geweest om te groeien.

Een van de klusjesmannen heeft nu een vaste baan voor 32 uren per week bij een fietsenreparatieplaats. Het bevalt hem heel goed, maar hij mist wel de mensen in de wijk en wil nog graag in het weekend klusjes doen.

Project "Alleenstaande moeders"

Werkgebied: Schandelen en Meezenbroek.

Alleenstaande moeders met elkaar in contact brengen, zodat zij ervaringen kunnen uitwisselen en sociale contacten kunnen opbouwen.

Alleenstaande moeders wegwijs maken in de wereld van regelgeving en voorzieningen, met het doel hun onafhankelijkheid te vergroten.

We zullen er naar streven zoveel mogelijk alleenstaande moeders bij het project te betrekken.

In de alleenstaande moedersgroep staat ontmoeting met andere moeders centraal. In de groep kunnen verschillende onderwerpen aan de orde komen, zoals kinderen en opvoeding, het invullen van formulieren, financiën, wat voor voorzieningen zijn er in de buurt, hoe regel ik een goede oppas voor mijn kind?

Zo nodig wordt een deskundige uitgenodigd om over een onderwerp uitleg te geven. Ook worden gezamenlijk uitstapjes gemaakt, zowel met als zonder de kinderen.

De alleenstaande moeders groep bestaat uit 8 tot 10 personen. De groep komt wekelijks bij elkaar. Het afgelopen jaar hebben wij gewerkt aan het vergroten van de zelfredzaamheid en het zelfvertrouwen.

De problemen van alleenstaande moeders zijn meestal direct terug te voeren op hun sociale isolement. De bijeenkomsten van de alleenstaande moeders groep zorgen voor begeleiding en steun. De moeders bespreken de problemen, die vaak van praktische aard zijn, met elkaar om zodoende problemen eventueel op te lossen en te verwerken. Door hen te stimuleren zelf met oplossingen te komen, leren de alleenstaande moeders zelf hun eigen krachten te ervaren. Dit maakt hen sterker en helpt hen op den duur zelfstandig de eigen problemen aan te pakken.

Het is belangrijk dat de alleenstaande moeders een positief zelfbeeld ontwikkelen; dat helpt hen om te gaan met negatieve invloeden. Verder is het groepsproces gericht op deelname aan de maatschappij en welke rol zij binnen de maatschappij kunnen spelen.

Het ontwikkelen van het geloof en vertrouwen in de eigen capaciteit geeft hen het gevoel tot meer in staat te zijn dan ze dachten. Wanneer zij zich bewust worden van de mogelijkheden die zij hebben om bepaalde doelen te bereiken, kunnen ze actie ondernemen om invloed uit te oefenen op hun omgeving. De moedergroep is een manier om de controle op de omgeving te vergroten: samen met anderen sta je sterk. Daarnaast is het een manier om een sociaal netwerk op te bouwen.

In de alleenstaande moeders groep krijgen de moeders de ruimte hun gevoelens en gedachten te uiten en om van elkaar te leren. Wat werkt en wat juist niet? Naast het creëren van een sociaal netwerk hebben zij veel baat bij de informatie over het zorg- en ondersteuningsaanbod.

Project “Deskundigheidsbevordering vrijwillig(st)ers voor o.a. Huisbezoek aan buurtbewoners”

Werkgebied: Meezenbroek en Zeswegen en andere delen van Parkstad.

Vrijwilligers in de wijken, middels het volgen van een gerichte cursus, toerusten om een luisterend oor te zijn voor andere wijkbewoners en om knelpunten te signaleren naar de wijkpastor. Zij doen hun werk door onder andere het afleggen van huisbezoeken.

Momenteel zijn er 8 vrijwilligsters die de cursus ‘deskundigheidsbevordering vrijwilligers’ gevolgd hebben en die huisbezoeken afleggen. Deze vrijwilligsters zijn laagopgeleid en waren, of zijn dat nog, hulpvragers. Elke vrijwilligster heeft 3 adressen om te bezoeken. Regelmatig evalueren wij en je merkt dat ze veel zekerder worden.

Vanwege de uitgebreidheid van het werkgebied van het wijkpastoraat, is er behoefte aan meer vrijwilligers. We zullen meer wijkbewoners stimuleren aan het project deel te nemen. Mensen in de wijken zijn vaak gebaat bij contacten met andere wijkbewoners, of hebben regelmatig hulp nodig. Voorbeelden hiervan zijn:

- Ouderen en mensen met een beperking die aangewezen zijn op hulp van anderen.
- Mensen met een andere cultuur, die geen verbinding hebben met de hoofdstroom en daarom geen interesse hebben voor of contact hebben met het aanbod. Door een regelmatig contact met een ‘cultuurgenoot’ kunnen deze mensen bereikt worden, kunnen ze mee gaan praten en mee gaan doen.
- Mensen die in armoede leven en als gevolg hiervan vervreemd zijn van de maatschappij.

De functie van de vrijwilligers is in eerste instantie gericht op het signaleren van opvallende zaken in de wijk, en die onder de aandacht brengen.

Secundair proces

Het secundaire proces bestaat uit activiteiten die het primaire proces ondersteunen.

II.1 Vormgeven en prioriteiten stellen in contacten met andere instellingen.

- Bestaande contacten met andere instellingen continueren, intensiveren en eventueel structureren. Zo participeert het wijkpastoraat in de wijkteams en is er een intensieve samenwerking met het Veiligheidshuis.
- Ondersteuning bieden aan groepen en instellingen die zich bezighouden met het welzijn van de bewoners.
- Samenwerken met andere maatschappelijke organisaties, zowel op het gebied van samenlevingsopbouw als in individuele situaties.
- De drempel naar officiële instanties verlagen. In de contacten met andere organisaties is het uitgangspunt de belangen van de persoon, de pastor treedt op als bondgenoot van de wijkbewoner.

II.2 De rol van het wijkpastoraat in relatie tot de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)

De rol van het wijkpastoraat in relatie tot de Wmo is te schetsen in een aantal mogelijkheden:

- a. mensen in nood helpen;
- b. kwetsbare mensen ondersteunen bij hun weg in een zelfstandig bestaan;
- c. mensen helpen bij het aanvragen en het vinden van de juiste wegen naar verschillende voorzieningen;
- d. bevorderen van gemeenschapszin en sociale cohesie, ook buiten de kerkgemeenschap;
- e. problemen signaleren bij de betrokken instanties;
- f. mensen inspireren en bemoedigen om zich als burger in te zetten voor welzijn en gezondheid;
- g. deelnemen in besturen op het terrein van zorg en welzijnsinstellingen;
- h. bijdragen aan het publieke debat over zorg en welzijn.

II.3 Wijkpastoraat in relatie met het dekenaat

Wijkpastoraat kan een waardevolle aanvulling zijn op het zichtbaar maken van het diaconale werk in het dekenaat Heerlen. Zo kan het een brugfunctie vervullen tussen wijk, kerk en maatschappelijke instanties.

Het wijkpastoraat zoekt naar mogelijkheden en aanknopingspunten voor het uitbreiden van wijkpastoraat in de diverse parochies.

Omwille van het concretiseren van het voorgaande zal de samenwerking met collega-wijkpastores in de regio verder uitgebouwd worden.

II.4 Intern overleg, eigen deskundigheidsbevordering en verbreding

- Indien de situatie hierom vraagt, neemt de wijkpastor deel aan de bestuursvergadering van de Stichting Wijkpastoraat Vrank
- De wijkpastor heeft een driemaandelijks werkoverleg met M. Gubbels en P. Van Gerven, beiden bestuursleden van de Stichting Wijkpastoraat Vrank. Doel van dit overleg is planning en evaluatie van werkzaamheden, waarbij functie vervulling, ordening van methodieken en werkdoelen, persoonlijke ontwikkeling en arbeidsomstandigheden regulier aan de orde komen. In het werkoverleg geven we aandacht aan de vragen en problemen die we ervaren in ons werk in het wijkpastoraat.
- Bestuurlijke ondersteuning wordt gegeven door H. Vossen en G. den Boer.
- Voor geïnteresseerden worden presentaties verzorgd over het wijkpresentiewerk.

III Samenwerken (5 in het schema)

III.1 Collegiale afstemming, steun

- Bijwonen van bestuursvergaderingen van de Stichting Wijkpastoraat Vrank.
- De contacten met de parochies in Heerlen-Noord zijn gecontinueerd. Er is regelmatig uitwisselingsoverleg geweest met het diaconaal team Heerlen-Noord.
- Er is structureel overleg geweest met het diaconaal wijkteam.
- De Diaconale Werkers in Limburg (DWeiL) zijn weer een aantal malen bij elkaar geweest.
- Diaconaal overleg met collega-pastors (intervisie).
- Onderhouden van contacten met de Dienst Kerk en Samenleving van het Bisdom Roermond (drs. Hub Vossen).
- Aansluiting bij het landelijk Netwerk DAK (Door Aandacht Kracht - <http://www.netwerkdak.nl/>)
- Studiebijeenkomsten van de Werkgroep GGZ/Pastoraal
- Presentatie van de kern van je werk aan een breder publiek

III.2 Politieke beïnvloeding, pleitbezorger voor wijkbewoners en moreel geweten zodat mensen/dingen niet van de agenda gaan: harde randvoorwaarden vervullen (6 in het schema)

- Fungeren als intermediair tussen wijkbewoners en instanties zoals het Bureau Cliënten Telefoon, de Mondriaan Zorggroep, Rimo, Veiligheidshuis, Maatschappelijk Werk, de Gemeentelijke Sociale Dienst, scholen, de Leerplichtambtenaar, Kinderbescherming, Jeugdzorg, Crisisopvang, Stichting Elk Kind Telt Mee, Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Voedselbank en Vincentiusvereniging.
- Deelnemen aan de jaarlijkse vergadering met de wethouder Sociale Zaken van de gemeente Heerlen en beleidsambtenaren.
- In de vergaderingen van de Adviesraad Maatschappelijke ondersteuning komt het wijkpastoraat regelmatig aan de orde.
- Het wijkpastoraat is aangeschoven bij het overleg van de Commissie Minima, die de belangen bewaakt van de minima bij voorgestelde raadsbesluiten.
- Participeren in de Lokale Sociale Agenda rondom armoedebeleid in Parkstad.

III.3 Onderzoek en leerplekken: vak ontwikkeling en overdracht (7 in het schema)

Wij hebben ons laten adviseren door drs. Paul Van Gerven en drs. Hub Vossen.

Bijlage 1: Problematiek/ werkzaamheden per categorie

Kinderen

Wij komen veel in contact met kinderen uit probleemgezinnen. Kinderen leven veel op straat. Ook thuis leven kinderen vaak in moeilijke omstandigheden. Ze zijn kwetsbaar en het is belangrijk dat er volwassenen zijn, die er onvoorwaardelijk zijn voor hen.

1. Cijfers

In de wijken hebben wij contact met 130 kinderen. Hiervan hebben we 105 kinderen kunnen kleden op de kinderkledingdagen.

2. Functies van de wijkpastor

Naar kinderen toe vervul ik alle 4 de functies zoals in het schema aangegeven:

1. Bevorderen van het sociale leven op alle genoemde terreinen;
2. Delen van ingrijpende gebeurtenissen in hun leven;
3. Werken aan persoonlijke ontwikkeling en problematieken;
4. Gepaste aansluiting vinden bij de formele instituties.

Belangrijke thema's die tijdens dit werk met kinderen aan de orde komen, zijn de volgende:

- het dagelijks leven;
- dingen, gebeurtenissen willen vieren;
- zorg om en voor vriendinnen en vrienden, mensen in de wijk, mensen;
- veranderingen in de woon- en thuissituatie, in de wijk en op school;
- niet gezien of vergeten worden;
- puberen en jezelf en anderen in de weg zitten;
- ruzie, roddelen, opstoken, pesten, afpersen, bedreigen, vechten en hoe dat te stoppen;
- (de onmogelijkheid tot) goedmaken;
- moeite om goed met boosheid om te gaan;
- geheimen, wat niet gezegd mag of kan worden;
- angst voor andere kinderen, ouders, juf of meester, volwassenen uit de wijk, zwervers en verslaafden, inbrekers en spoken;
- zorgen, verdriet, angst, verwarring en boosheid of juist blijdschap, geluk en opluchting om dingen die gebeuren;
- fysieke zaken zoals ziekte van henzelf, ouders of anderen, beugelen;
- (emotionele) verwaarlozing;
- vriendschap;
- verlangen om beter mee te komen op school of verdriet omdat dat niet lukt, verstandelijk beperkt zijn en talenten van kinderen ontdekken;
- geen thuis meer hebben of bang zijn ouders kwijt te raken of zelf kwijt te raken;
- geloven en verschillend geloven;
- verlangen naar zeggenschap, inspraak en invloed in zaken die hun leven beïnvloeden of bepalen en dat oefenen.

3. Werkvormen, aanpak

A tot en met H uit het schema.

Kenmerkend is dat de meeste vormen gemengd zijn. De ontspannende en speelse vormen (F) zijn echter veelal de basis: daarbinnen kunnen ernstige zaken op een lichte manier aan de orde komen. Gedragsverandering stimuleren, leren bespreken en je uiten (E), gaan vaak makkelijker tijdens een potje knikkeren of op de terugweg uit de bioscoop.

Helen en verzoenen (A), of juist katalysator zijn (G) gaan soms vanzelfsprekender achter op de fiets of door *samen* te tekenen. Bemiddelen (B) en pleitbezorger zijn (H) komt daar vaak weer uit voort: bijvoorbeeld dat wij vervolgens met hen samen met hun ouders gaan praten of op school.

En D: het ontdekken, vieren, bevestigen en genieten, kan niet genoeg gebeuren, vooral met kinderen die niet gezien worden, die in zware en harde omstandigheden leven.

4. Samenwerking, randvoorwaarden

Hier worden vooral de functies 5. (Collegiale afstemming, steun, leerprocessen: samenwerken), 6. (Politieke beïnvloeding, pleitbezorger voor wijkbewoners en moreel geweten zodat mensen/dingen niet van de agenda gaan: harde randvoorwaarden vervullen) en 7. (Onderzoek en leerplekken: vak ontwikkeling en overdracht) uit het schema vervuld, ten dienste van het primaire proces en de daar te realiseren waarden en doelen.

- regelmatig overleg met het maatschappelijk werk, leerkrachten van basisschool;
- overleg met de Kinderbescherming, hulpverleners van Bureau Jeugdzorg;
- Overleg met leerkrachten over en soms met kinderen.
- Samenwerking met de Stichting Leergeld: door die verwijzing van mensen, mee aanvragen, navragen waarom mensen niks horen en dat weer teruggeven aan wijkbewoners (wachlijst) en blij zijn met mensen wanneer ze goed geholpen zijn.
- We werken samen met ouders, jongeren en kinderen die ons aan de mouw trekken: ze geven ons signalen over dingen die bij kinderen/gezinnen/in de wijk spelen, verwijzen anderen uit de wijk naar ons door, gaan mee als begeleiding, geven ons advies en goede raad en komen met plannetjes om samen met anderen in de wijk iets te doen, waar we dan samen mee aan de slag gaan.

5 Gerealiseerde waarden en doelen

Deze liggen op al de terreinen van I tot en met IV.

Bijzondere aandacht gaat vooral naar kwetsbare kinderen bij wie naast versterking van henzelf (IV en II), het opgenomen worden en geborgen zijn in een sociaal netwerk (I) belangrijk is. Bij een aantal kinderen speelt heel uitdrukkelijk het op orde raken met zichzelf en een bevredigende verhouding vinden tot wat hun in hun leven overkomt: zoeken naar de betekenis en de zin ervan (III). En wanneer er wat te vieren valt in dit leven, daar vormen voor vinden en dat dan ook vooral samen gaan vieren (II)!

Jongeren

Voor een aantal jongeren in de wijk ben ik een belangrijke vertrouwensfiguur. Ze vragen mij vaak om raad en bij een paar jongeren ging het daarbij om ernstige problemen.

1. Cijfers

In de wijk hebben we informele individuele contacten, soms in groepjes. Momenteel is er contact met 62 jongeren.

2. Functies van de wijkpastor

Ook bij jongeren vervul ik de functies 1 tot en met 4, zoals in het schema aangegeven, waarbinnen de meest passende werkwoorden zijn: aandachtig zijn, meedenken, troosten of vieren, met hen vechten, hen niet opgeven, wachten en getuige zijn. Het gaat om de functies:

1. Bevorderen van het sociale leven op alle genoemde terreinen, vooral toegespitst op de verhouding met hun ouders, broers en zussen, medeleerlingen of de culturele gemeenschap waarvan zij deel uitmaken;
2. Delen van ingrijpende gebeurtenissen in hun leven, die soms keerpuntmomenten worden;

3. Werken aan persoonlijke ontwikkeling en problematieken, die samenhangen met het van kind naar jongere groeien, of van jongere naar volwassene, en de verwachtingen die daarmee samenhangen;
4. Gepaste aansluiting vinden bij de formele instituties, welke instituties voor de meesten nieuwe en/of conflictueuze werelden zijn.

Belangrijke thema's daarin zijn:

- last hebben van mankementen: onvrede met het eigen lichaam – te dik, niet mooi; verstandelijk beperkt zijn;
- financiële problemen;
- problemen met/tussen ouders of anderszins thuis en verlangen om die relaties te herstellen of om zich ervan te bevrijden;
- gedragsproblemen zoals borderline, chaotisch leven.
- verslaving aan drugs, alcohol en pillen van zichzelf of bij naasten; of niet kunnen stoppen met computeren en mobiel bellen;
- psychische problemen bij zichzelf of bij naasten;
- geweld: in zichzelf of in een gewelddadige omgeving leven;
- zich niet begrepen voelen door instanties die zich met hen bemoeien of waar ze om hulp vragen;
- niet weten waar je heen moet voor bepaalde zaken of hoe je die moet regelen; wat je rechten zijn en wat je plichten;
- bang de regie over het eigen leven kwijt te raken;
- verveling, niet weten wat te doen, niet weten wat te worden of waarom je naar school zou gaan of werken;
- graag willen helpen, erbij willen horen, meedoen met dingen in de wijk;
- verdriet om de situatie waarin je beland bent of om wat van je geworden is;
- leven tussen twee culturen;
- opleiding, stages, sollicitaties, werk: vorderingen en ambities of vast lopers en teleurstellingen;
- verliefd zijn en onmogelijke/geheime relaties, zich verloven en spanning in hun relatie;
- zorgen om ouders, broers of zussen en andere familie of om een vriend(in);
- mishandeling en misbruik; discriminatie en discrimineren;
- niet meer willen leven of niet meer weten hoe verder te leven – dit leven niet meer willen.

3. Werkvormen, aanpak

A tot en met H uit het schema.

Kenmerkend is dat jongeren mij goed weten te vinden voor individuele begeleiding (A), bemiddeling (C) en pedagogische bijstand (E) en dat werkt weer katalyserend (G). Groepswork komt wat minder voor omdat ze mij vaak voor vertrouwenskwesaties opzoeken die ze niet met anderen willen of durven delen. Hoewel we ook dingen in groepjes doen omdat ze het leuk vinden om weer eens iets samen te doen. Ontspannende werkvormen (B en F) als ook het vieren (D) zijn in dit alles vooral aanvullend en vaak een manier om wat licht en lucht te brengen. Pleitbezorging, stemversterking en moreel appel (H) is vooral de toon onder alles (richting henzelf, ouders, hulpverlening).

4. Samenwerking, randvoorwaarden

Hier gaat het om de functies 5. (Collegiale afstemming, steun, leerprocessen: samenwerken), 6. (Politieke beïnvloeding, pleitbezorger voor wijkbewoners en moreel geweten zodat mensen/dingen niet van de agenda gaan: harde randvoorwaarden vervullen) en 7. (Onderzoek en leerplekken: vak ontwikkeling en overdracht), die ten dienste staan van het primaire proces

en de daar te realiseren waarden en doelen. We hebben vaak ook contact met ouders, delen hun zorgen en werken met ze samen, daarnaast hebben we samenwerking en overleg met:

- diverse hulpverleners bij Bureau Jeugdzorg;
- Algemeen meldpunt kindermishandeling;
- verschillende psychologen, psychiaters en andere artsen en verpleegkundigen van ziekenhuizen;
- GGD;
- diverse fondsen;
- Vincentiusvereniging;
- Voedselbank;
- Gemeentelijke Sociale Dienst;
- politie;

De jongeren hebben steeds te maken met gefragmenteerde relaties: vertrekkende hulpverleners of steeds weer andere hulpverleners waardoor vaak het verhaal opnieuw verteld moet worden en een nieuwe (vertrouwens)relatie opgebouwd moet worden.

5. Gerealiseerde waarden en doelen

Deze liggen op al de terreinen van I tot en met IV, waarbij grote nadruk ligt op een plek vinden in de gemeenschap (I) en tot je recht komen (IV) wat vooral te maken heeft met de overgang die jongeren maken van kind-zijn naar volwassen- worden in de *samenleving*.

Daaronder spelen meestal kwesties op het gebied van sterking, moed en kracht ontwikkelen (II), op orde raken met zichzelf en een bevredigende verhouding vinden tot het leven (III), die meer te maken hebben met de overgang van kind-zijn naar volwassen- worden in hun persoonlijke ontwikkeling.

Tenslotte voeg ik hier aan toe dat de belangrijkste gerealiseerde waarde met een aantal jongeren vooral ons *vertrouwen in elkaar* is; een “basic trust” (Erikson) die gegroeid is en zich telkens weer moet tonen; pijler en brug voor het werken met hen.

Volwassenen

Dit jaar zijn wij blijven optrekken met volwassenen, met name in multiprobleem gezinnen, naast allerlei alledaagse contacten met vele ouders en kinderen. Door die vaak jarenlange alledaagse contacten komen wij in deze gezinnen of worden we binnengeroepen als we door de wijk lopen. Zo werden wij betrokken bij droevige en bij hartverscheurende situaties. De vraag is welke hulp goede hulp is.

Zo vinden we typerend in deze situaties:

- het gaat om veel fundamentele problemen van verschillende aard (variërend van geld tot huisvesting, relatie en kinderen, werk en scholing of ziekte);
- het gaat om hardnekkige problemen (al had je alle macht van de wereld, dan nog haal je ze niet weg);
- het is een kluwen van problemen (alles hangt met elkaar samen);
- de betrokkenen zijn de volledige regie over de situatie kwijt, met name in acute crisis (ze hebben geen overzicht, zijn in paniek, weten niet waar te beginnen, verdrinken, zijn chaotisch of gooien de boel erbij neer);
- professionals kunnen blijkbaar mensen in deze situatie niet meer bereiken (er is vaak niemand meer, behalve via (dreig)brieven en deurwaarders, veel ongeopende post en afgebroken hulpverleningscontacten);
- of er zijn schrikbarend veel professionals in betrokken maar ieder voor enkel een heel klein stukje van het probleem: ieder doet zijn eigen ding terwijl samenwerking en afstemming beter op z'n plaats zou zijn (ketenverantwoordelijkheid);

- de fragmentatie die ontstaat door de hulpverlening is strijdig met de gang van zaken in het dagelijks leven waarin de veelvoud aan problemen met elkaar verknoopt is;
- er zijn lange wachtlijsten, meerdere intakes, steeds andere hulpverleners, irreële voorwaarden waardoor zorg of hulp niet start, enorme bureaucratie en hulp ver op afstand van het dagelijks leven van mensen waardoor mensen/gezinnen afhaken terwijl ze juist dringend hulp nodig hebben;
- de professionele kennis van de werkers in de wijk wordt door instanties buiten de wijk veelvuldig genegeerd, niet gebruikt of niet erkend, waardoor niet voortgebouwd wordt, weer opnieuw het wiel uitgevonden moet worden en hulpverlening vaak ronduit mislukt omdat die geen aansluiting vindt bij mensen en hun leefwereld en zo wordt er vaak onnodig leed toegevoegd, beschadigen mensen nog meer dan ze al waren;
- het maakt mensen eenzaam: velen zijn door vrienden en familie verlaten of hebben zelf die contacten verbroken (door schulden, geldproblemen, conflicten, gedrag) en in de wijk durven mensen het niet zo makkelijk aan elkaar te laten zien: uit eergevoel en bang dat hun verhaal dan op straat komt te liggen (hoewel de onderlinge solidariteit ontroerend mooi is om te zien, als mensen dat toch durfden of als de wijk het heus wel gezien heeft en vanzelfsprekend doet wat gedaan moet worden);
- daarom is een relatie stichten met hen en vertrouwenspersoon kunnen worden, voor hen van grote betekenis: iemand aan wie je je verhaal kunt vertellen; die dichtbij is in je dagelijks leven –makkelijk aan te klampen en die ook zelf regelmatig binnenvalt–; die de tijd heeft om rustig naar je te luisteren en steeds weer opnieuw; van wie je niets moet en aan wie je jezelf kunt tonen zonder risico; die je daarmee helpt zelf te reflecteren op je eigen leven, je situatie, op wat je zelf al geprobeerd hebt en waarom dingen maar niet lukken, om zo samen te zoeken naar wat mogelijk helpend of steunend kan zijn; die zo vanuit jouw positie dit leven leert verstaan en van daaruit kan meedenken, kan vechten vóór je (bij instanties en hulpverlening of de politiek) maar ook kan en mag vechten mét je juist vanwege die relatie, en die verantwoordelijkheid niet van zich afschuift maar op zich neemt: iemand voor wie je er toe doet en die bij je blijft.

Het werken in de wijk heeft een vruchtbare wisselwerking tot stand gebracht, die zeker er toe heeft bijgedragen dat wij onze presentie bleven volhouden bij gezinnen in situaties die hopeloos leken. Het kostte veel energie om (de vaak vele) hulpverlening in beweging te krijgen en af te stemmen op elkaar maar meer nog om ze afgestemd te krijgen op de betrokken gezinnen/wijkbewoners. Echter, het present kunnen blijven bij deze gezinnen/wijkbewoners en met hen een weg blijven zoeken, werkte voor hen weldadig en dat gaf veel energie. Bij ons als werkers heeft deze presentiewerkwijze een beter begrip opgeleverd voor mensen in multiprobleem situaties, maar ook de overtuiging dat zó aansluiten goede zorg oplevert voor hen: de trouw, de aandacht, het samen uithouden en de winst en het verlies delen, je nek uitsteken en je verantwoordelijkheid nemen – zelfs als de problemen er niet door verdwijnen (wat vaak het geval is, of een volgende doemt alweer op) ze maken ten minste dat mensen er minder eenzaam in zijn en dat maakt voor hen een wereld van verschil. Die ervaring heeft ons als wijkteam zelfbewuster gemaakt om ons werk vooral zo voort te zetten en uit te bouwen.

1. Cijfers

Wij zijn betrokken bij om en nabij de 120 gezinnen, waarvan de leeftijd van de gezinsleden varieert van 0-88 jaar.

Eenoudergezinnen, echtparen waarvan de kinderen uit huis zijn en alleenstaanden zijn nog steeds bij de wijk en ons betrokken; wat betreft de culturele afkomst zijn de gezinnen Nederlands, Turks, Marokkaans, Surinaams, Braziliaans, Bosnisch, West-Afrikaans.

De intensiteit van de problematiek en daarmee samenhangend contact met ons verschilt van:

- Acute crisis:
- Veel aan de hand:
- Labiel evenwicht
- Incidenten en alledaags

Dit is een statisch beeld: in werkelijkheid verschuift het in gezinnen gedurende het jaar of de jaren: van kwetsbaar evenwicht naar acute crisis of andersom, of door een incident zakke het als een kaartenhuis in elkaar.

2. Functies van de wijkpastor

Functies 1 tot en met 4. Afhankelijk van wat voor soort relatie ik met het gezin of de persoon heb en van wat er aan de hand is. In crises is het belangrijk hen te helpen aansluiting te vinden bij formele instituties en hulpverlening (4), wat vaak tijdrovend is (je wordt gek van de regelgeving en het institutioneel geweld dat daar achter vandaan komt, en die alles bij elkaar veel leed toevoegen). Maar waar in acute crisis bijvoorbeeld vooral ernstige ziektes, relatieproblemen of grote zorg om de kinderen een overheersende rol speelden, was het vooral belangrijk er te zijn voor hen, getuige te zijn, het te delen met hen (2) en hen te helpen om wijs te worden uit zichzelf en uit wat er speelt (3). Waar eenzaamheid of isolement een rol speelt is het belangrijk mensen te betrekken op elkaar – naast er zelf voor hen te zijn (1).

Belangrijke thema-clusters daarin zijn:

- Op het gebied van geld en administratie:
  - (zeer veel) schulden hebben en het ene gat met het andere dichten totdat dat niet meer gaat omdat de schulden onoverkomelijk hoog zijn gestegen door boetes, deurwaarderskosten, afsluitingen & weer aansluitingen;
  - brieven niet meer lezen of er niets mee doen: omdat de problemen te groot zijn en je bang bent voor wat je nu weer te lezen krijgt, omdat je geen Nederlands kunt lezen, omdat ze onbegrijpelijk zijn;
  - niet de macht, taal en kennis in huis hebben om op te komen voor je rechten, regelingen te treffen, formulieren in te vullen;
  - in financiële problemen komen omdat huur-en zorgtoeslag of de uitkering almaar niet uitgekeerd wordt wegens bureaucratische rompslomp;
  - verlangen naar iemand die mee gaat, iets even op zich neemt, voor je opkomt: een brief schrijft, een instantie aanspreekt, iets even uitzoekt.
- Op het gebied van huisvesting:
  - vervuiling, verval van het huis en chaos;
  - woonoverlast (zelf of van de burenen);
  - dreigende uithuiszetting of (willen) verhuizen;
  - lange, bureaucratische of onheldere procedures bij woningtoezicht, woningnet, de woningbouwcorporatie;
  - kinderen die thuis blijven wonen omdat ze geen betaalbare huurwoning kunnen vinden.
- Op het gebied van werk en scholing:
  - verstoorde relatie met de baas, leerkrachten;
  - (dreigend) ontslag;
  - leerproblemen en niet meer naar school willen;
  - ouders die het schoolsysteem niet begrijpen en kinderen die het onderwijs en zelfstandig werken niet aankunnen;
  - Nederlandse taal willen leren;
  - zeer hard werken, meerdere baantjes hebben, zwart/ grijs werken;

- doorwerken ondanks ziekte omdat je bang bent anders je baan te verliezen, omdat een uitkeringsinstantie die druk erop zet of omdat je het geld niet kunt missen;
  - fraude met je uitkering.
- Op pedagogisch gebied:
    - geen grip (meer) hebben op je kinderen of juist bang om kinderen vrijheid te geven;
    - geen grenzen (kunnen) stellen;
    - gedragsstoornissen bij kinderen: agressief zijn, in zichzelf opsluiten, angsten, geen vrienden kunnen maken;
    - verwaarlozing, met name emotioneel;
    - geen veiligheid kunnen bieden – ouders die zich daar zorgen over maken: kinderen worden voortdurend blootgesteld aan of zijn getuige van psychisch en lichamelijk geweld of seksueel misbruik;
    - ouders die niet kunnen helpen met huiswerk, werkstukken;
    - door ziekte je moeder- vaderrol niet meer goed kunnen vervullen;
    - (niet) accepteren van vriend en/of trouwplannen dochter (bij zonen gaat dat wat makkelijker).
- Op relationeel gebied:
    - partners zijn uit elkaar gegroeid,
    - wantrouwen elkaar, hebben een ander;
    - grote spanning en strijd met de partner vanwege diens/haar verslaving, geweld, het onnadenkend of onverantwoord omgaan met geld;
    - niet meer rustig en goed met elkaar kunnen (uit)praten;
    - ouders of kinderen die ineens 'verdwijnen', weglopen c.q. gezinnen die die mensen opnemen;
    - verstoorde of gebroken relaties met allerlei dienst- en hulpverlenende instanties door onbegrip en ruzies; - geweld in huis, stalking en bedreiging door (ex)partner, kinderen, huurders;
    - ruzie met burens, op straat, in de kroeg;
    - wijkbewoners die goede zorg geven.
- Op fysiek en mentaal gebied:
    - chaotisch leven;
    - ziektes op het gebied van hart, rug, longen, spieren, suikerziekte, herseninfarcten, blindedarm, kanker, reuma, ziekte van Crohn, gewichtsproblemen, uitputting; depressie, slapeloosheid, angsten, agressie, overprikkeld zijn, migraine, borderline, psychose en schizofrenie, en allerlei kinderziektes;
    - zwangerschap en geboorte;
    - onduidelijkheid rond behandeling, slechte communicatie met artsen;
    - verslaving aan alcohol, softdrugs, computerspellen en chatten, gokken, kopen of verzamelen.
- Op het gebied van zingeving en erkenning:
    - eenzaamheid, geen of een klein en broos sociaal netwerk hebben;
    - veel te grote draaglast;
    - schuldgevoel, moedeloosheid en verdriet omdat het ene na andere probleem blijft komen, de cirkel van ellende niet doorbroken lijkt te kunnen worden, ziekte niet meer overgaat: grip op het leven kwijt zijn, er de zin niet meer van zien en verlangen naar de dood als oplossing, als bevrijding;

- niet gelukkig zijn met dit leven als huisvrouw – als buitenlander – als gehandicapte enzovoort, of omdat je omgeving je dwingt zó te leven of zó te zijn;
- verhalen en vragen over God en geloven (welke dan ook): teleurstelling en twijfel, hoop en vertrouwen, gesterkt worden en voor elkaar bidden;
- ‘gek’-worden van al die instanties en hulpverlening die allemaal iets van je willen op een deelgebied van je problemen en die niet goed samenwerken. Maar ook van almaar wisselende werkers (door ziekte, andere baan) waar je steeds opnieuw alles aan moet vertellen of waardoor hulp maar niet op gang komt (dossier zwerft rond, geen goede overdracht, onder op de stapel liggen);
- groot verlangen naar iemand die gewoon komt, de tijd heeft, aandacht geeft en waar je niet meteen van alles van moet.

3. Werkvormen, aanpak

Wat minder gebruiken we werkvorm B: “Werken in groepen en groepjes”: vaste, incidentele en periodieke. Maar als je ‘groepen’ vervangt door ‘gezinnen, burens of familie’, maken we wel degelijk gebruik van deze werkvorm. Daarnaast hebben we er zorg voor dat mensen uit deze multiprobleem gezinnen betrokken worden in groepsactiviteiten die met wijkbewoners ondernomen worden door anderen of door ons: ze meenemen naar een film of ze betrekken bij koffiegesprekken in het gemeenschapshuis of de speeltuin, gesprekken op straat/op stoelen voor de deur in de zon, ze stimuleren mee te gaan met een uitstapje met de wijk, aan een wijkfeest/-maaltijd deel te nemen, mee te helpen in de speeltuin of bij ‘een afspraakje’ dat we met kinderen hebben.

A: “Individuele begeleiding”: in deze werkvorm nemen vooral helen en verzoenen een belangrijke plaats in en het doorbreken van eenzaamheid. Dat laatste is ook een belangrijk aspect in het bemiddelen (C) en de pedagogische bijstand, helpen reflecteren enz. (E): dat je het niet allemaal alleen hoeft te doen of te kunnen. Pleitbezorger (H) en katalysator zijn (G) staat ook in dat verlengde en vraagt moed van ons om onze mond open te doen en present te stellen, maar ook de alertheid daarmee niet weg te lopen van de mensen en hun situatie en zelf te gaan scoren: het heeft geen zin als we daarmee onze presentie opgeven en hen alleen laten. En in dit alles is het belangrijk ontspannende werkvormen (F) te blijven zoeken, om te vieren en te genieten (D) waar mogelijk, om in de zwaarte ook het lichte te blijven zoeken, omdat dat de adem is waarop we verder kunnen.

4. Samenwerking, randvoorwaarden

Er wordt vaak geroepen dat mensen zo moeilijk te bereiken zijn door hulpverlening. Wij hebben daar niet zoveel last van. Wij delen eerder met mensen het probleem dat juist de *hulpverlening zo moeilijk te bereiken valt* en dat deze *slecht aansluit* bij de situatie en (on)mogelijkheden in het leven van wijkbewoners! Er wordt geroepen dat er meer en sneller signalen doorgegeven moeten worden: maar aan wie dan als de hulpverlening boordevol lijkt te zitten of als er om andere redenen lange tijd niets mee gebeurt terwijl het leven doorgaat? Wij signaleren ons rot, maar waar *kunnen* we de signalen neerleggen?

In crisissituaties, bij multiprobleem-situaties is het noodzaak om samen te werken omdat problemen met elkaar samenhangen en het leven een geheel is en geen optelsom van losse onderdelen. Zo’n samenwerking is niet eenvoudig en zelfs niet vanzelfsprekend. In een aantal situaties waarin erg veel hulpverlening betrokken was, ben ik de boel gaan coördineren al dan niet samen met nog een betrokken hulpverlener. In de gevallen dat dat goed lukte, kregen we dingen vlot getrokken en was het een verademing voor de gezinnen die het betrof.

Belangrijke gespreks- en samenwerkingspartners zijn dit jaar geweest:

- Bureau Cliëntentelefoon

- maatschappelijk werkers,
- hulpverlener woonoverlast;
- Bureau Jeugdzorg: verschillende intakers, hulpverleners en voogden;
- diverse afdelingen Mondriaan zorggroep: sociaal psychiatrisch verpleegkundigen, intakers en psychiaters;
- Veiligheidshuis
- Raad voor de Kinderbescherming:
- Lucas-Stichting voor Revalidatie;
- gespecialiseerde, intensieve thuiszorg;
- scholen: basis en voortgezet onderwijs, mentor, leerkracht, psycholoog;
- Bureau Inburgering;
- Sociaal verpleegkundigen,
- consultatiebureau;
- een aantal fondsen die op cruciale momenten op een snelle manier willen inspringen met giften en renteloze leningen;
- familie, vrienden, wijkbewoners die betrokken zijn bij deze gezinnen: wederzijdse steun en signalering, nadenken samen wie wat kan betekenen.

Overleg wordt de ene keer actief georganiseerd of gezocht en een andere keer meer in het voorbijgaan.

Incidentele samenwerking of overleg met:

- Woningvereniging en woonservice;
- Begeleid Wonen;
- diverse specialisten en verpleegkundigen van ziekenhuizen;
- bijstandsconsulenten, klachtencommissie;
- politie;
- huisartsen;
- reclassering;
- Juridisch Loket, Bureau Rechtshulp, advocaat;
- keuringsartsen voor Woningnet, WAO.

5. Gerealiseerde waarden en doelen

Die liggen op alle terreinen van I tot en met IV. In tegenstelling tot wat je mogelijk zou verwachten, waarderen wijkbewoners niet als eerste IV: tot je recht komen, maar dat ze voor iemand in tel zijn, gezien worden en een relatie groeit (I) en vervolgens is sterking, moed en kracht ontwikkelen en vieren wat wel lukt (II) van belang. Gaandeweg gaat het om op orde raken en zin beleven (III), als dat al mogelijk is. IV is wel belangrijk, maar mislukt vaak vanwege bureaucratie, protocollen, lange wachtlijsten, omdat hulpverlening/instanties naar anderen wijzen, zich niet verantwoordelijk voelen of het te ingewikkeld vinden. Samen met wijkbewoners hier tegenaan lopen is voor ons vaak ontmoedigend en frustrerend, terwijl dit juist daarin deelgenoot zijn door wijkbewoners als steunend en troostend ervaren wordt.

Bijlage 2: Formele ordening van het werk

Voorwaarden	Funcities wijkpastor	Werk-vormen	Gerealiseerde waarden/doelen
M.b.t. pastorant (primaire proces)			
<p>Om deze functies te kunnen vervullen is werken volgens de presentiebenadering de voorwaarde, in het bijzonder:</p> <p>a. Leven delen b. Vertrouwd zijn c. Signaleren d. Getuige zijn e. Beschikbaar zijn</p>	1. Bevorderen sociale leven in wijk, speeltuin, gezin, vriendengroep	A. Individuele begeleiding, hulp, steun, coaching, helen, verzoenen B. Werken in groepen en groepjes: vaste (wekelijks), incidentele (rond bepaalde evenementen) en periodieke (vakanties)	I. Geborgenheid, in tel zijn, gezamenlijkheid, erkend en gezien worden, verbonden en opgenomen zijn, <i>plek</i> hebben in gemeenschap
	2. Delen van 'life events' en statusovergangen: rouw, trauma, afscheid nemen, verhuizen, trouwen, op kamers gaan, kinderen krijgen, opgenomen worden, weglopen	C. Bemiddelen, verwijzen, faciliteren, begeleiden, adviseren, raden, informeren D. Ont-dekken, vieren, bevestigen, genieten	II. Belangrijke, ingrijpende gebeurtenissen zo onbeschadigd mogelijk doorkomen; kunnen vieren wat gevierd kan worden; <i>sterking, moed en kracht</i> ontwikkelen
	3. Werken aan persoonlijke ontwikkeling en problematieken: ongelukkig voelen, onzeker zijn, dik zijn, gescheiden zijn, werkloos zijn, onhandig zijn, psychiatrisch zijn, verslaafd zijn, grote schulden	E. Pedagogische bijstand, voordoen, aanleren, helpen reflecteren, zich uiten, leren bespreken, stimuleren gedragsverandering	III. Op orde raken met zichzelf, een bevredigende verhouding vinden tot het leven, het goede ruimte bieden, <i>zin</i> beleven
	4. Gepaste aansluiting vinden bij de formele instituties van onze samenleving: onderwijs, zorg & welzijn, arbeid, gemeentelijke instanties	F. Ontspannende en speelse werkvormen, improviserend en los van karakter: uitjes, eten, spelen, gezelschap houden. G. Katalysator zijn in bepaalde ontwikkelingen, processen (versnellen, doorbreken, aanjagen) H. Pleitbezorging, stemversterking, moreel appel	IV. De hulp, steun, positie en mogelijkheden vinden die je toekomen, <i>tot je recht</i> komen
M.b.t. collega's e.a. (secundaire proces)			
<p>f. Opname in collegiaal netwerk g. Present stellen h. Professionalisering</p>	5. Collegiale afstemming, steun, leerprocessen: samenwerken	<p>Ten dienste aan het primaire proces</p>	<p>De algemene doelstelling van de stichting wordt als volgt omschreven: Het versterken van vormen van gemeenschap en initiatieven tot gemeenschappelijke zorg in sociaal en economisch zwakke wijken in Heerlen-Noord en Brunssum.</p> <p>Het primaire proces wordt gekenschetst door de drieslag "Ontmoeten – Betrekken/Verbinden – Activeren".</p>
	6. Politieke beïnvloeding, pleitbezorger voor wijkbewoners en moreel geweten zodat mensen/dingen niet van de agenda gaan: harde randvoorwaarden vervullen		
	7. Onderzoek en leerplekken: vakontwikkeling en overdracht		

